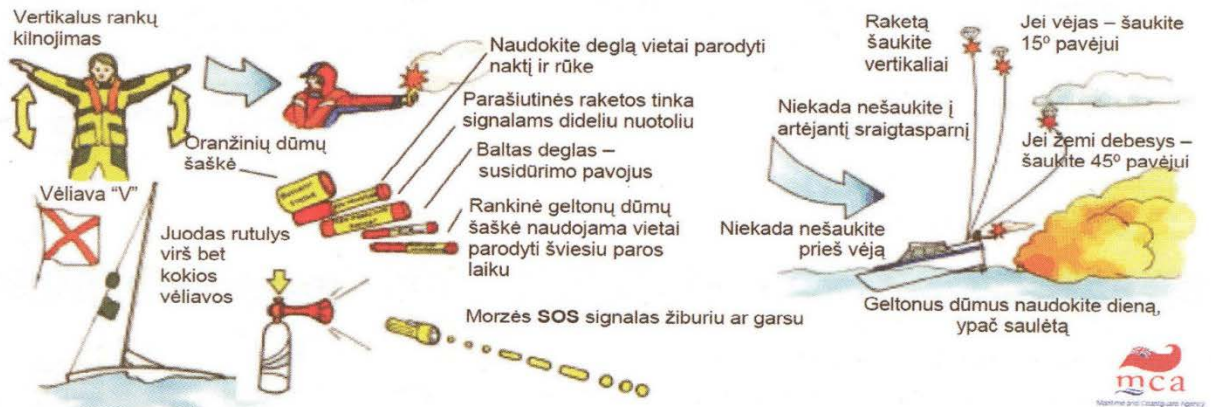

Gelbėjimo ir priešgaisrinės priemonės, signalai, ženklai, priemonių panaudojimas. Privalomi reikalavimai gelbėjimo ir priešgaisrinėms priemonėms

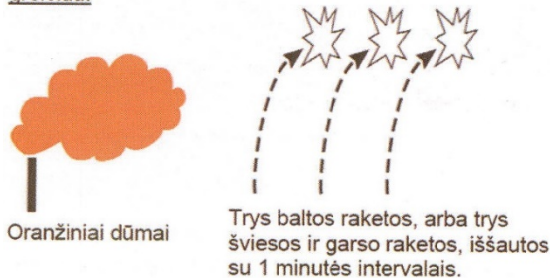
Žmogaus gyvybė yra svarbiausia vertybė, o gelbėjimas - pagrindinė jūreivystės tema. Ne veltui pirmoji ir reikšmingiausia IMO (angl. International Maritime Organization) konvencija SOLAS (angl. Safety of Life at Sea) yra skirta žmonių gyvybės išsaugojimui jūroje.

Pagalbos signalai.

Gelbėtojų atsakymai

Jūs esate matomi, pagalba bus suteikta kaip galima greičiau.

Signalai Krantas-Laivas

Čia yra saugu

Čia yra nesaugu

Horizontalus mojavimas vėliavėle, žiburiu ar deglu. Morzės S žiburiu. Vėliavėlė, žiburys ar deglas ant žemės, mojuoti saugia kryptimi.

UTB (VHF) radijo ryšio stotys vidaus vandenų laivuose naudojamos kad užtikrinti išankstinį visų laivų veiksmų suderinimą.

Mažojo, pramoginio ir burinio laivo laivavedys privalo teikti pagalbą nelaimės ištiktiems laivams ir jų įguloms, suteikti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiems ir pristatyti juos į gydymo įstaigą.

Prašantis pagalbos nelaimės ištiktas laivas yra kai žmogus ant laivo denio atlieka lėtus ištiestų į šonus rankų pakėlimus ir nuleidimus.

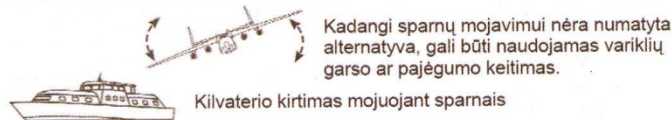
Signalai lėktuvui			Lėktuvo atsakymai		
Žinutė	Tarptautinis kodas	Simbolis ant paviršiaus	Žinutė suprasta		
Man reikalinga pagalba	V	 ••• —			 Žiburio MORZĖ R ••• — T —
Man reikalinga mediko pagalba	W	 ••• —	Numesta žinutė	Mojavimas sparnais	Du mirksniai
NE	N	 —•	Žinutė nesuprasta - pakartokite		
TAIP	C	 ••• —	 Horizontalus skridimas	 Cirkuliacija	Morzės signalas žiburiais RPT
Judėkite šia kryptimi		↑			

Krypties signalai iš lėktuvo

Trys manevrai iš eilės reiškia: judėkite šia kryptimi

Atsisveikinimas po operacijos

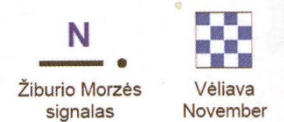

Krypties atsakymai lėktuvui

Žinutė suprasta, vykda

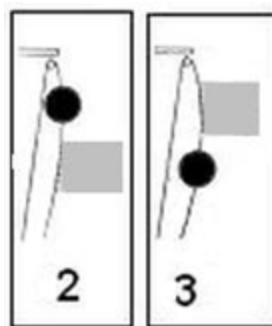
Negaliu vykdyti

Prašantis pagalbos nelaimės ištiktas laivas su Estijos valstybės vėliava, plaukia Lietuvos Respublikos vidaus vandenų keliu

Prašantis pagalbos nelaimės ištiktas laivas su Latvijos valstybės vėliava, plaukia Lietuvos Respublikos vidaus vandenų keliu

Nelaimės ištiktas laivas prašo pagalbos (pakeliame bet kokią vėliavą ir juodą rutulį)

Lietuvos vidaus vandenyse laivui su Vokietijos valstybės vėliava, gresia rimtas ir neišvengiamas pavojus (žūtis), ir reikalaujama skubios pagalbos

Gelbėjimosi ratai, liemenės ir plaustai

Net jei neturite laivo su visomis gelbėjimosi priemonėmis pravartu žinoti kaip jos veikia ir kaip jomis naudotis. Keliaudami savo laivu ar būdami svečiu draugų laive, žinosite kaip ir ką reikia daryti su daiktais, matomais galbūt pirmą kartą gyvenime.

Gelbėjimosi liemenės (angl. lifejacket) paskirtis palaikyti žmogaus kūną vandens paviršiuje, kad jis plaukdamas neeikvotų savo šilumos. Gelbėjimosi liemenės turi būti jūrinės ir privalo turėti:

- kietą apykaklę žmogaus galvai palaikyti virš vandens;
- švilpuką;
- mirksintį žiburį, aktyvuojamą sąlyčiu su vandeniu;

- prisegimo diržus, juosiamus tarp kojų, kad žmogus neišslystų iš liemenės, kai šoka žemyn į vandenį arba kai bandoma ją ištraukti iš vandens už liemenės.

Šiuolaikinės gelbėjimo liemenės nekausto žmogaus judesiu ir yra labai patogios. Jose nebūna oro, kol žmogus nepatenka į vandenį, todėl užima mažai vietos ir yra lengvos dėvėti. Yra du gelbėjimo liemenių modeliai – pripučiančios savaime, kai panyrama į vandenį, ir pripučiamos rankiniu būdu, kai atpalaiduojama dujų balionėlio sklendė. Dujų balionėlis turi būti keičiamas kas treji metai, tačiau tinkamas gali išlikti ir ilgiau.

Pripučiamos gelbėjimosi liemenės patikrą kartą per mėnesį atlieka laivo įgula ir kartą per metus įrenginių gamintojai arba jų įgalioti atstovai.

Reikia nuolat tikrinti, ar jo korpusas nesurūdijęs, nes dėl rūdžių reikiamu momentu gali neatsipalaiduoti balionėlio sklendė. Pastaruoju metu pradėtos gaminti gelbėjimo liemenės su permatomais gobtuvais, apsaugančiais žmogaus kvėpavimo takus nuo jūros purslų, nes bangos žmogų visada apsuka veidu į vėją.

Gelbėjimosi liemenės laive privalo būti kiekvienam asmeniui ir lengvai pasiekiamos visą plaukiojimo laiką.

Nepripučiamos gelbėjimosi liemenės patikrą atlieka laivo įgula kartą per mėnesį

Saugos diržai

Pagrindinė saugos diržo (angl. harnesses with snap hooks) paskirtis - prilaikyti žmogų jam praradus pusiausvyrą ir išlaikyti žmogų prie laivo, jam iškritus už borto. Saugos diržai tvirtinami:

- prie specialių petnešų;
- prie gelbėjimo liemenės žiedo;
- prie specialios aprangos žiedo.

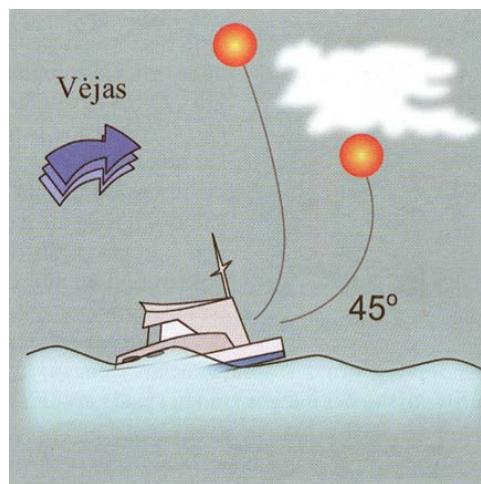
Saugos diržų karabinai gaminami su apsauga nuo savaiminio atsisegimo (karabinas atsisega tik nuspaudus papildomą svirtelę), kad apie kilpą apsisukusį karabiną veikianti jėga jo neatlaisvintų. Kilpos saugos diržams įsegti turi būti pakankamo skersmens, kad saugos diržo karabinas jose nestrigtų.

Raketos ir falšfejeriai

Laive turi būti raudonųjų parašiutinių raketų komplektas (angl. red rockets, red flares) arba raketinis pistoletas su raudonosiomis raketomis. Privalu turėti mažiausiai 3 raketas. Raudonosios raketos - signalinės raketos, skirtos pagalbai prisikviesti nelaimės atveju. Jos iškyla aukštai ir signalą gali pamatyti visi potencialūs gelbėtojai, net jei jie yra už žmogaus matomo horizonto ribų.

Raketa šaunama pavėjui. Jei debesys žemi, raketa šaunama 45 laipsnių kampu į horizontą. Jei debesys aukšti, galima šauti stačiau. Pirštinių nereikia, nes raketos dėklas neįkaista. Raketą iššaunate paprastai, kaip naujametį fejerverką.

Falšfejeriai (angl. handflare) - galingi pirotechniniai deglai (šviesos stiprumas 10 000 kandelių cd), negęstantys vandenyje ir vėjyje. Jie naudojami pasišviesti nakties metu ir šviesos signalams perduoti. Deglas degdamas įkaista. Būtina mūvėti pirštines ir laikyti jį pavėjui nuo akių, žmonių ir galinčių užsiliepsnoti daiktų bei skysčių.

Gelbėjimo plaustai

Gelbėjimo plaustas (angl. life raft) suteikia galimybę nesusalti vandenyje, kai laivas nuskęsta. Gelbėjimo plaustai būna trijų rūšių:

1. Pakrančių gelbėjimo plaustai – automatiškai prisipučiantys plaustai iš lengvos medžiagos.

Su jais komplektuojami:

- plaukiantysis inkaras, rankinė pompa, irklai, plaukiantysis peilis, metamoji virvė su žiedu, semtuvas ir kempinė, žibintuvėlis ir 200 gramų gėlo vandens.

2. Jūriniai plaustai - automatiškai prisipučiantys plaustai. Su jais komplektuojami:
- tentas nuo jūros purslų;
  - lietaus vandens surinkėjas, balastinės vandens prisipildančios kišenės, jos prilaiko plaustą nuo virtimo;
  - plaukiantysis inkaras, didinantis plausto stovumą ir neleidžiantis jam per greitai dreifuoti pavėjui, kad žmonės plaukdami galėtų jį pasivyti, jei iš jo iškrito ar jis savaime atsirišo nuo skęstančio laivo;
  - rankinė pompa, irklai, plaukiantysis peilis, metamoji virvė su žiedu, semtuvas ir kempinė, žibintuvėlis, plausto remonto rinkinys, geriamojo vandens atsargos;
  - falšfejeriai, raudonosios raketos, veidrodėlis, švilpukas.

3. Okeaniniai plaustai - dvigubo dugno (kad sėdint nebūtų šalta) jūriniai plaustai. Su jais komplektuojami:

- lietaus vandens surinkėjas, balastinės vandens prisipildančios kišenės, plaukiantysis inkaras, rankinė pompa, irklai, plaukiantysis peilis, metamoji virvė su žiedu, plausto remonto rinkinys;
- falšfejeriai, raudonosios raketos, veidrodis, ličio vidinė lemputė, žibintuvėlis;
- švilpukas, konservuoto maisto atsargos;
- žvejybos reikmenys, vaistinė, tabletės nuo jūrligės.

Dar yra transokeaniniai gelbėjimo plaustai, turintys pledus iš blizgančios, šilumą sulaikančios plėvelės.

Gelbėjimosi ratai

Gelbėjimo ratas yra kaip individuali gelbėjimo priemonė.

Gelbėjimo ratai (angl. lifebuoy) naudojami žmogaus kūnui išlaikyti vandens paviršiuje. Prie modernių gelbėjimo ratų pririšti metamieji žiburiai, kurie pradeda mirksėti balta šviesa, kai tik priemonė vandenyje atsistoja vertikaliai.

Metamosios virvės (angl. throwing line) naudojamos žmogui už borto pasiekti, kai nesiseka prie jo priplaukti arba priplaukti arti pavojinga dėl bangavimo. Jos neskęsta ir gale turi pastorintą rankeną žmogui įsikibti. Virvė metama link žmogaus. Laivu apsukamas ratas apie žmogų, kad jis pasigautų vandens paviršiuje plūduriuojančią rankeną.

Gelbėjimo ratų patikrą atlieka laivo įgula kartą per mėnesį.

Pritvirtinto prie gelbėjimo rato gelbėjimo lyno ilgis yra 27,5m.

Gelbėjimo ratas turi būti ne lengvesnis kaip 2,5 kg.

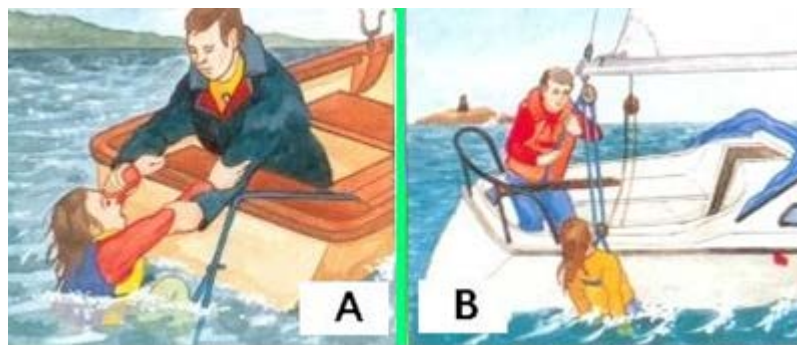
Vidinis gelbėjimo rato skersmuo turi būti ne mažiau 400 mm.

Išorinis gelbėjimo rato skersmuo turi būti ne daugiau kaip 800mm.

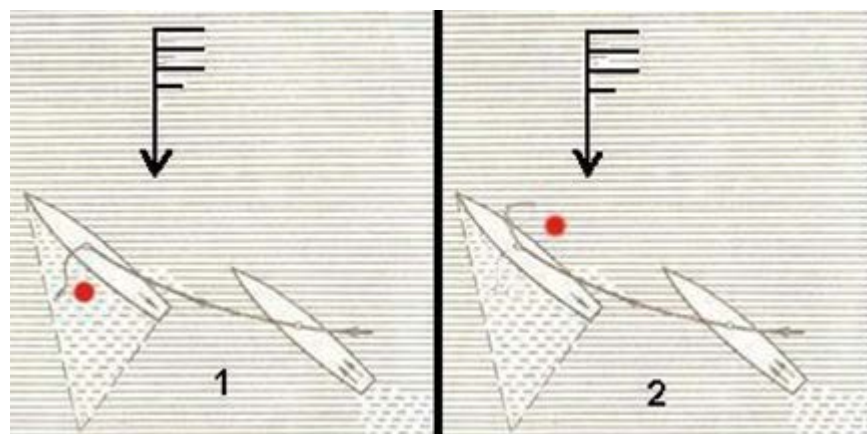
Prie darbinėje padėtyje esančio trapo, aikštelės arba laiptelių laive turi būti gelbėjimosi ratas su prie jo pritvirtinta ne trumpesne kaip 27,5 m virve.

Ant kiekvieno gelbėjimo rato turi būti užrašytas laivo registro numeris.

Pripučiamuose laivuose turi būti 30 m ilgio plūduriuojantis lynas su kilpa be gelbėjimo rato.

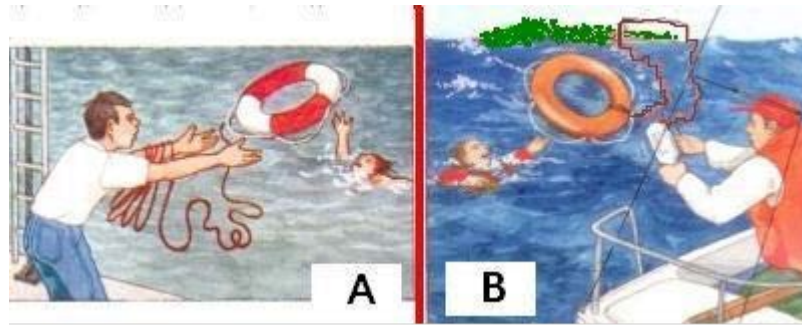

A ir B paveiksluose yra pavaizduotos gelbėjamų žmonių iškėlimo iš vandens, situacijos . Abiejuose paveiksluose pavaizduoti gelbėjami žmonės yra teisingai ir saugiai iškeliami iš vandens

Pirmoje situacijoje atliekamas teisingas laivo priplaukimas prie gelbėjamo žmogaus jo pakėlimui iš vandens, nes visada užplaukiame iš vėjo pusės, kad uždengti žmogų esantį vandenyje savo laivo korpusu nuo vėjo. Laivo burinumas didesnis už žmogaus vandenyje ir vėjas laivą pristums (laivo dreifas dėl vėjo) prie nukentėjusio. Antra situacija neteisinga, nes

laivas dreifuos nuo nukentėjusio labiau nei žmogus vandenį ir neįmanoma bus pasiekti nukentėjusio, reikės iš naujo daryti priplaukimą, tik iš teisingos pusės, kaip 1 paveiksle.

Abiejuose paveiksluose gelbėjimo ratas su lynu numetamas - paduodamas teisingai.

Metamasis žiburys (šviečianti bujelė)

Metamasis žiburys (angl. buoy light) yra metamas žmogui vandenyje kartu su gelbėjimo ratu. Jis leidžia tamsoje lengviau nustatyti žmogaus buvimo vietą (dieną jis nereikalingas).

Metamasis žiburys yra su ličio baterija, veikiančia 5 metus, arba į jį gali būti įdėtos 3 paprastos AA rūšies apvalios baterijos. Metamasis žiburys saugomas lempute žemyn ant kronšteino, pritvirtinto prie relingo. Įmetus jį į vandenį, žiburys apsiverčia lempute į viršų ir pradeda šviesti.

Gelbėjimosi rato šviečiančios bujelės patikrą atlieka laivo įgula kartą per mėnesį.

Dūminės šaškės

Dūminės šaškės (angl. lifesmoke) skirtos pažymėti nelaimės ištiktų žmonių buvimo vietai. Jos skleidžia oranžinius dūmus, gerai matomus iš didelio aukščio, kuriame skrenda lėktuvai ar malūnsparniai.

Dūminės šaškės atsparios vandeniui ir vandenyje neskęsta (plaukia). Pamačius atskrendančius gelbėtojus, reikia atsukti dūminės šaškės kamštį ir truktelėti žiedelį. Pradėjus virsti dūmams, šaškę reikia įmesti į vandenį. Dūmai virsta kelias minutes.

Mediniai kamščiai

Mediniai kamščiai (angl. wooden plugs) priklauso jachtos saugumo priemonėms. Jie yra įvairios formos (apvalūs ir ovalūs kūgiai) bei dydžio ir skirti prakiurusiam laivo vamzdynui (tualetui, variklio aušinimo ir kt.) užkimšti.

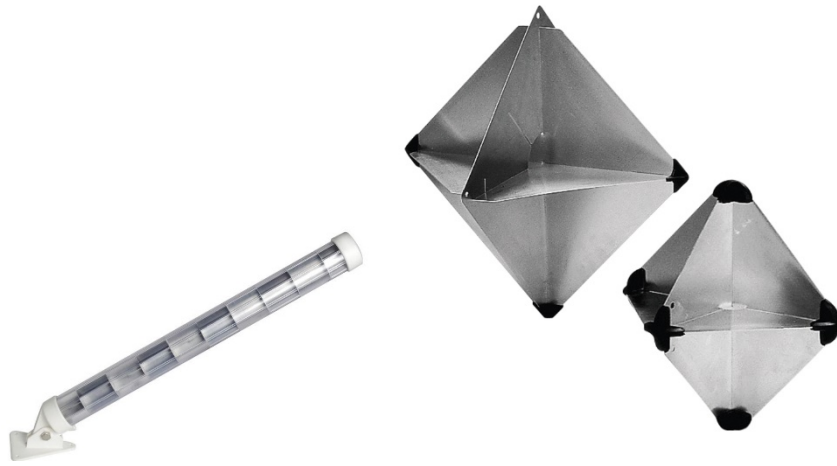
Vantų žirklys

Vantų žirklys (angl. cable cutter) turi būti labai galingas, kad galėtų nukirpti storiausius laivo trosus. Jei stiebas nulūžta, ir kyla pavojus, kad bangos, daužydamos stiebu į laivo korpusą, gali jį pramušti, - tenka aukoti stiebą. Tada reikia jo atsikratyti kuo greičiau.

Žirkles kartais tenka panaudoti ir lejeriams nukirpti, kai trukdo ištraukti iš vandens žmogų. Pavyzdžiui, 60 centimetrų ilgio žirklys gali kirpti trosus, kurių storis yra 8 milimetrai.

Radiolokatoriaus atšvaitas (reflektorius)

Radiolokatoriaus atšvaitas (angl. radar reflector) turi būti pakabintas kuo aukščiau. Dažniausiai yra tvirtinamas prie stiebo. Atšvaitas skirtas radiolokatoriaus radijo bangoms atspindėti ir laivo atvaizdai paryškinti radiolokatoriaus monitoriuje. Radiolokatoriaus skleidžiami radijo spinduliai gerai atsispindi nuo metalinių plokštumų, o blogai - nuo apvalių plastikinių laivo bortų. Oktaedriniai atšvaitai yra geriausi, bet jų aerodinaminės savybės - prastos (siūbuoja ir sukasi vėjyje). Todėl daugelis mieliau naudoja plastikiniame vamzdyje patalpintas daugiaplokštumines metalines konstrukcijas, nesukuriančias oro turbulencijų.

Gesintuvai

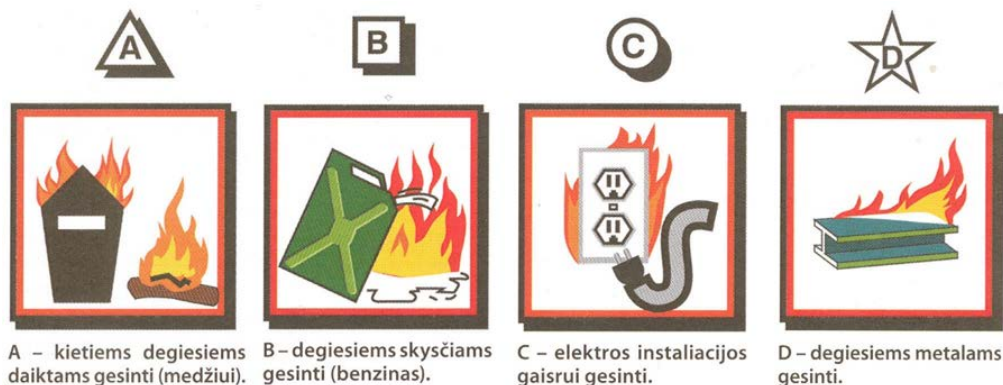
Laive turi būti keli gesintuvai (angl. fire extinguish), pritaikyti atvirai liepsnai ir užsiliepsnojusiems elektros laidams gesinti. Jų naudojimo laikas neturi būti pasibaigęs, ir išdėstyti laive juos reikia taip, kad būtų lengva pasiekti iš kokpito ir kambuzo (virtuvės). Didžiausią gaisro pavojų, be abejo, kelia viryklė ir variklio skyrius.

Moderniuose laivuose yra automatinė gesintuvo įjungimo sistema, jei tik temperatūra pakyla iki kritinio taško. Jei automatika neįsijungia, yra rankenėlė gesintuvui įjungti, neatidarant variklio skyriaus dangčio. Tačiau kartais gesintuvo neįmanoma įjungti ir rankiniu būdu, todėl naudinga variklį dengiančioje dėžėje įrengti gesintuvo žiočių skersmens skylę, per kurią būtų galima gesinti variklio skyrių, jo neatidarant.

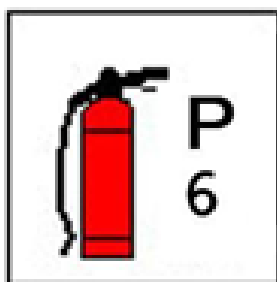

Gesintuvai pagal paskirtį skirstomi į klases: A - kietajam kurui gesinti (medžiui, anglims), B - degiesiems skysčiams gesinti (benzinui), C - elektros instaliacijos gaisrams gesinti (gali būti, kad laidais dar teka elektros srovė), D - degiesiems metalams gesinti (magniumui).

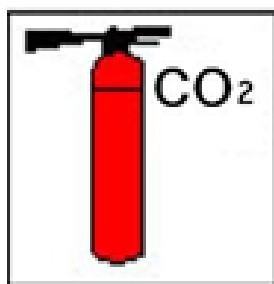
Patalpų temperatūra, kuriose laikoma milteliniai gesintuvai, neturi viršyti nuo - 40°C iki 60° C.

ABC miltelių užpildo tipo gesintuvai gesina kietas degias medžiagas, degius skysčius, dujas, elektros įrenginius, kuriuose įtampa yra iki 1000 V.

Nešiojamasis miltelinis gesintuvai

Nešiojamasis anglirūgštės gesintuvai

CO2 užpildo tipo gesintuvai degius skysčius, elektros įrenginius, kuriuose įtampa yra iki 1000 V.

Nešiojamieji gesintuvai, kurių gesinamoji medžiaga yra CO2, gali būti naudojami tik gaisrams laivo virtuvėse ir elektros įrenginiuose gesinti.

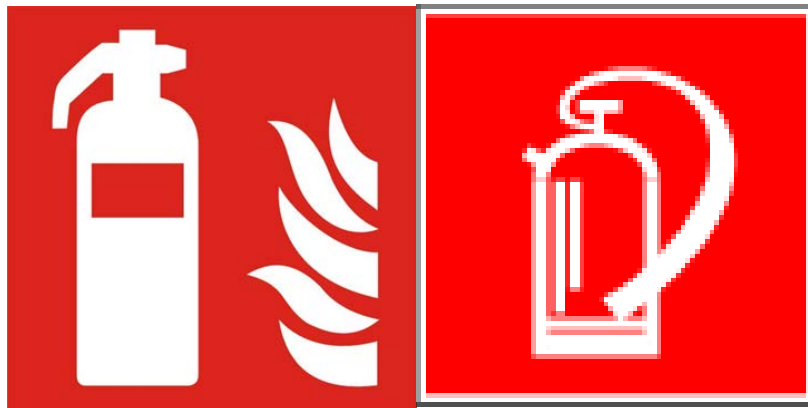
Gesinimo vandeniu sistema, leidžiama naudoti gesinant gaisrą buitinėse patalpose.

Gesintuvai su anglies dvideginiu (CO2) netinka medžiui gesinti, nes anglies dvideginis išpurškiamas dideliu spaudimu ir todėl gali būti įpūsta liepsna. Sausų miltelių gesintuvai

nerekomenduojami naudoti laivuose, nes jūros aplinka palanki korozijai ir milteliai gali sudrėkti. Putų gesintuvai gaminami vandens pagrindu ir labai gerai gesina medį, benzina ir elektros instaliacijos gaisrus. Jie labiausiai tinka jachtoms

Gesintuvų patikrą atlieka laivo įgula kartą per mėnesį, kartą per metus gesintuvų gamintojai arba jų įgalioti atstovai ir kartą per 10 metų atliekamas hidraulinis gesintuvų bandymas.

Jei nešiojamieji gesintuvai yra įrengti taip, kad jų nesimato, juos dengiantis skydas turi būti pažymimas pavaizduotu gesintuvo simboliu.

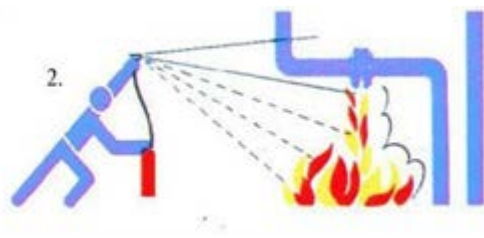

Valymui skirtos nenaudotos medžiagos laikomos sandariai uždarytose dėžėse su užrašu „ŠVARIOS VALYMO MEDŽIAGOS“.

Paveiksle pavaizduotas teisingas degančio ploto gesinimo būdas. Gesintuvą laikome nukreipę į ugnies apačią.

Paveiksle pavaizduotas teisingas tekančios ugnies gesinimo būdas. Gesintuvą laikome pakreipę tiesiai į iš vamzdžių sujungimo tekančią ugnį.

Laivuose, kurių ilgis iki 6 m, turi būti bent vienas nešiojamasis miltelinis gesintuvas.

Laivuose, kurių ilgis daugiau kaip 6 m, turi būti bent vienas nešiojamasis miltelinis gesintuvas, kurio užpildo svoris ne mažesnis kaip 2 kg ir priešgaisrinis audeklas.

Laivuose, kurių ilgis daugiau kaip 12 m ir kuriuose nėra įrengtos stacionarios gesinimo sistemos, privalo būti bent vienas nešiojamas miltelinis gesintuvas, kurio užpildo svoris ne mažesnis kaip 6 kg ir priešgaisrinis audeklas.

Nedegazuotose kuro ir tepalų cisternose draudžiama atlikti suvirinimo darbus.

Laive rūkyti galima tik nustatytoje vietoje.

Mašinų skyriuje draudžiama laikyti benzina.

Draudžiama laikyti rūgštinius ir šarminius akumulatorius vienoje patalpoje.

Akumuliatorių baterijos negali būti statomos vairinėje, gyvenamosiose patalpose arba triumuose.

Akumuliatorių baterijos turi būti tvirtinamos taip, kad judant laivui nepasislinktų.

Atsargiai su ugnimi. Rūkyti draudžiama.

Mašinų skyriuose tepaluotus skudurus reikia krauti į metalines dėžes su užrašu „DĖŽĖ TEPALUOTIEMS SKUDURAMS“. Jos turi būti su sandariais dangčiais ir pastatytos ne arčiau kaip 1 m nuo karštų vamzdynų ar įrangos.

Gelbėjimo sraigtasparnio operacijos

Gelbėtojų sraigtasparnį galima iškviesti UTB 16 kanalu arba SSB radijo bangomis 2-11,1 megaherco dažniais, EPIRB (406-406,1 megaherco) arba iššovus raudonąsias raketas. Lietuvoje galima susisiekti su gelbėtojais paskambinus mobiliuoju telefonu 112.

MRCC Klaipeda contacts

- Address: N. Uosto 24, LT-92244 Klaipeda, Lithuania
- Phone : + 370 46 391 257 (alarm)
+ 370 46 391 258
- Fax : + 370 46 391 259
- Mob : + 370 698 18275
- E-Mail : mrcc@mil.lt
- Radio :
Stand by : 2182 kHz , 16 channel and airband 121,5 mHz
DSC : VHF/MF/HF
- **MMSI : 002770330**
- **INMARSAT – C : 427799011**

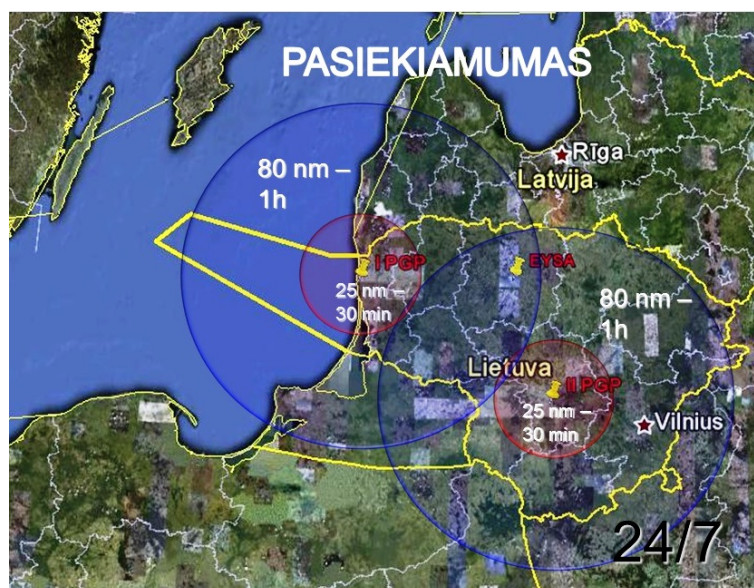
Gelbėtojų sraigtasparnis turi degalų tiek, kad gali nuskristi 300 jūrmylių, pakaboti ore 20 minučių ir grįžti atgal.

Lietuvos karinių oro pajėgų gelbėtojų centras yra prie Palangos, Nimersetoje. Pilotai budi 24 valandas, 7 dienas per savaitę.

Gelbėjimo sraigtasparnyje yra:

- dvi gervės žmonių pakėlimui (150 ir 300 kilogramų);
- du galingi šviesos prožektoriai;
- diržai, krepšys-neštuvai, nukreipiamosios virvės;
- speciali medicininė įranga ir medikamentai;
- gelbėjimo liemenių rinkinys;
- du dešimties vietų plaustai;
- pirotechninės priemonės.

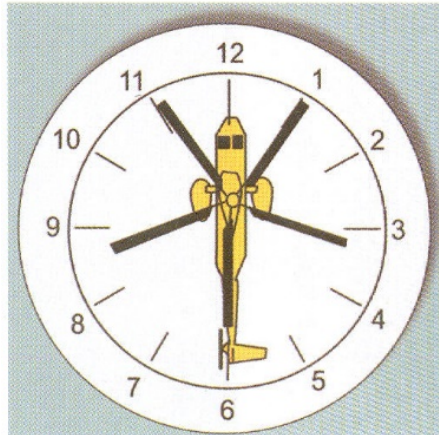

„Užmezgus“ radijo ryšį su orlaiviu įdėmiai išklauskite piloto instrukcijų ir tiksliai jas vykdykite. Atminkite, kad pilotas yra ekspertas ir žino, ką daro. Perduodami informaciją, tiksliai apibūdinkite savo laivo buvimo vietą. Nurodykite ne vietinius, o visiems gerai žinomus vietovių pavadinimus. Jūsų rajone gali būti ir kitų panašių laivų.

Sraigtasparniui nurodykite savo vietą valandinėmis kryptimis jo kurso atžvilgiu.

Pavyzdžiui: „Esu 9 valandoje, atstumas 3 kilometrai.“

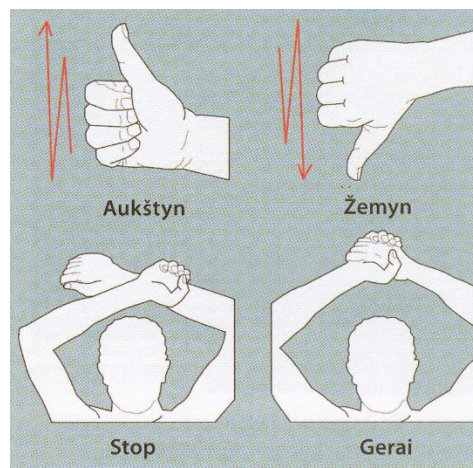
Jeigu sraigtasparnis skrenda į jus - „Esu 12 valandoje, atstumas 2 kilometrai.“

Tikėkitės, kad gelbėtojų orlaivis susisieks su jumis UTB 16 kanalu. Radijo ryšio kanalas gali būti pakeistas tik orlaivio pilotui ar gelbėjimo centrui nurodžius.

Jūrų koordinacinis gelbėjimo centras per orlaivio pilotą gali paskirti kitą radijo ryšio kanalą, kuriuo turėtų dirbti gelbėtojai bei nelaimės ištiktas laivas. Tiesioginis radijo ryšys tarp nukentėjusiojo ir gelbėjimo sraigtasparnio yra sėkmingos gelbėjimo operacijos baigties garantas.

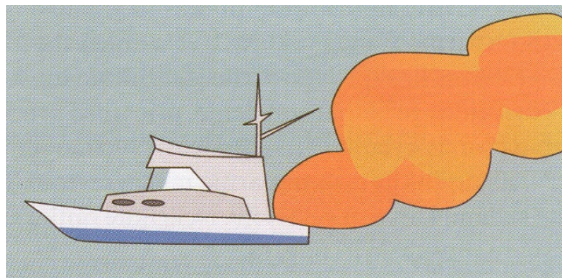
Formuluokite pranešimus trumpomis, aiškiais frazėmis. Prieš užmezgdami ryšį pagalvokite, ką norite pasakyti. Atminkite, kad, kai sraigtasparnis yra tiksliai virš jūsų ir pradeda kėlimo darbus, dėl didelio triukšmo susisiekti radijo ryšiu labai sunku. Be to, lakūnai gali jūsų negirdėti, nes kalbasi vidiniu ryšiu. Jei radijo ryšys neįmanomas, bendrausite su sraigtasparnio pilotu gestų kalba:

1. Rankos ištiestos horizontaliai, nykščiai nukreipti žemyn - „leisk“.
2. Rankos ištiestos horizontaliai, nykščiai nukreipti aukštyn - „kelk“.
3. Suimtos rankos virš galvos - „gerai“.
4. Sukryžiuotos rankos virš galvos - „stop“.

Atskrendant sraigtasparniui, savo buvimo vietą nurodykite oranžiniais dūmais, vadovaudamiesi lakūno nurodymais. Dūmai ne tik padės lokalizuoti jūsų buvimo vietą (ypač aktualu, jei esate mažai pastebimame gelbėjimo plauste), bet ir parodys pilotui vėjo kryptį prie vandens paviršiaus. Nešaudykite signalinėmis raketomis, kai sraigtasparnis yra greta arba virš jūsų.

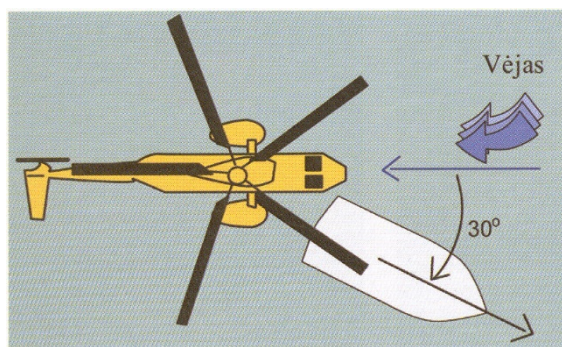
Paruoškite savo laivą sraigtasparnio sutikimui.

Pasistenkite pritvirtinti visą įrangą ir daiktus, kurie gali būti nupūsti už borto. Sraigtasparnio sraigto sukkelto oro srauto stiprumas gali siekti 20 metrų per sekundę. Jeigu įmanoma, nuleiskite stiebą. Jokiomis aplinkybėmis netvirtinkite prie laivo konstrukcijų nuleistų virvių ar lynų.

Atminkite, kad 12 tonų sveriantis sraigtasparnis, užkabinęs Jūsų laivo detales, greičiausiai nukris ant Jūsų laivo. Jei bus nuleistas krepšys neštuvai ir juos reikės atkabinti, kad laive paguldytumėte į juos nukentėjusįjį, net ir tada nuleistą trosą tik prilaikykite pririšta virve.

Paprastai sraigtasparnis nukelia žmones nuo laivagalio. Turite nedideliu greičiu judėti 30-40 laipsnių kampu į vėją, pučiantį į jūsų kairįjį bortą. Sraigtasparnio pilotas sėdi dešinėje, kėlimo gervė irgi dešinėje. Sraigtasparnio sraigtas sukasi prieš laikrodžio rodyklę, todėl jam patogiau „kabėti“ ore jums iš kairės. Jeigu Jūsų buvo paprašyta išlaikyti kitokį plaukimo kursą ir greitį, nekeiskite jų tol, kol bus nurodyta kitaip.

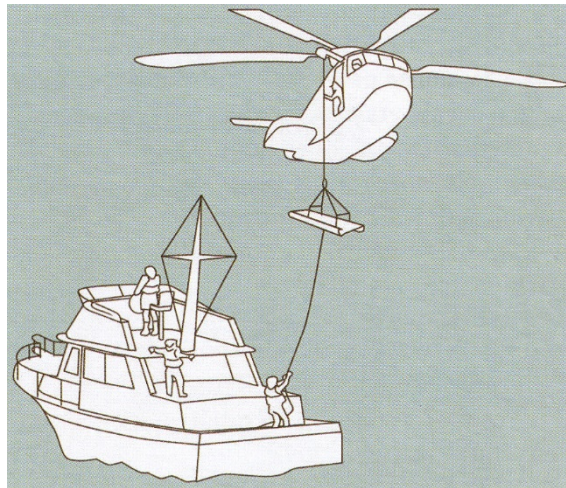

Sraigtasparnis visada nuleis gelbėtoją. Nuleidimo trosu gale yra „įžeminimas“. Kybančio sraigtasparnio sraigtas akumuliuoja didelį statinį elektros krūvį. **Negriebkite įžeminimo tol, kol jis nepasieks vandens ar laivo denio.**

Nusileidus gelbėtojui ant denio, prie trosu pririškite paruoštą virvę, kuria prilaikysite nuo siūbavimo į šonus kylantį į viršų gelbėtoją su žmogumi.

Nesibaiminkite sraigtasparnio manevravimo. Tiksliai vykdykite visus gelbėtojo nurodymus. Būsime keliami kartu su gelbėtoju. NeKelkite rankų aukštin ir nesistenkite „padėti“ gelbėtojui. Į sraigtasparnį būsite įkelti nugara.

Prie trosu pririškite virvę, kuria prilaikysite keliamą gelbėtoją ir nukentėjusįjį nuo siūbavimo į šonus. Nepaleiskite virvės, kitaip keliamasis gali pradėti pavojingai siūbuoti. Mūvėkite pirštines.

Jei žmonių paėmimas nuo laivo denio yra kompliktuotas, naudojamos papildomos priemonės (plaustai, valtys, gelbėjimo ratas), tvirtinamos laivagalyje 20-30 metrų ilgio virvė. Jei jų nėra, gali tekti kelti žmones iš vandens. Tada laikydamiesi virvės nuplaukite nuo laivo pavėjui 20-30 metrų.

Sraigtasparnyje elkitės taip:

1. Sėskite, kur nurodyta, ir užsisėkite saugos diržus.
2. Nejudėkite be komandos.
3. Nesistenkite padėti įgulai.
4. Perskaitykite instrukcijas ant atsarginių išėjimų.
5. Nelieskite raudonai nuspaltvintų detalių.
6. Sraigtasparniui patyrus avariją, atsėkite saugos diržus.
7. Palikite savo vietą tik tada, kai sraigtasparnis nustos judėti.

8. Neapanikuokite.

9. Jei turite klausimų, kreipkitės į sraigtasparnio įgulos narį. Jis jums padės.

Gelbėjimo laivo operacijos

Gelbėjimo laivas iškviečiamas taip pat kaip ir gelbėjimo sraigtasparnis: UTB 16 kanalu, SSB vidutinėmis ir aukšto dažnio bangomis, EPIRB, mobiliuoju telefonu paskambinus 112 arba iššovus raudonąsias raketas. Gelbėtojai sprendžia, ar jūsų gelbėti skris sraigtasparnis, ar plauks laivas. Jei šaukinys May-Day, o laivas yra toli, atskris sraigtasparnis. Jei šaukinys Pan-Pan, jums reikia buksyro, esate arti - atplauks gelbėtojų laivas.

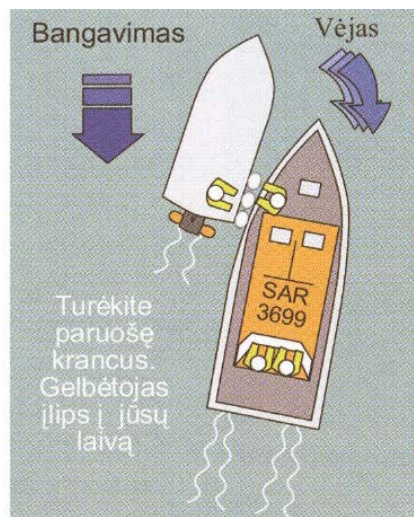
Pagalbos šaukimo formate nurodykite tikslias koordinatas ir žmonių skaičių, įskaitant ir save.

Stenkitės labai nenuolti nuo savo paskelbtų koordinačių. Naudokitės visomis priemonėmis: inkaruokitės, išmeskite plaukiantįjį inkarą. Informuokite gelbėtojus, jei koordinatės keičiasi: jus neša srovė arba gena vėjas. Būtinai informuokite įgulą, kas vyksta. Paprašykite visus apsirengti šiltai ir užsidėti gelbėjimo priemones. Paruoškite kelias stiprias laivavirves buksyro jėgos paskirstymui į stiprias denio detales. Paprastos švartavimosi klampės tam netiks. Relingai irgi liauni ir tvirtinami prie denio. Gali tekti laivavirvėmis apjuosti laivo antstatą, pakišant skudurų po didžiausias tikėtinas jėgas patirsiančiomis vietomis. Laivavirvė laivo priekyje privalo turėti kilpą, prie kurios rišite buksyrinį lyną, perduotą gelbėtojų.

Įspėkite gelbėtojus radijo ryšiu, jei esate įsipainioję į tinklus ar virves, nurodydami, kurioje pusėje jie yra. Laikykitės kurso prieš vėją ir bangas. Jei neturite eigos, išmeskite nuo laivo priekio plaukiantįjį inkarą (tiks ir pririštas kibiras), kad laivapriekis būtų palaikomas prieš bangas.

Paruoškite krancus tame borte, prie kurio priplauks gelbėtojai. Jie priplauks iš laivagalio ir vienas gelbėtojas įlips į jūsų laivą. Padėkite jam, jis bus labai naudingas perduodant buksyrą ir tvirtinant jį laive.

Jeigu labai banguoja, gelbėtojai gali nesiryžti priplaukti. Tokiu atveju jie mes metamąją virvę skersai jūsų priekinio denio, kad ją įtrauktumėte į savo laivą tikrąjį buksyrinį lyną.

Išmetimas į krantą (štrandavimas)

Gali atsitikti taip, kad, nepaisant visų pastangų, audra neš laivą link kranto. Tada belieka pasirinkti tinkamą gruntą neišvengiamam išsilaipinimui. Jei krantas uolėtas - išgelbėti laivą nėra galimybių. Tačiau nešokite į vandenį, nes susižeisite į uolas. Palikite laivo nuolaužas tik tada, kai jas ant uolų užmes banga, ir stenkitės kuo greičiau palikti bangų mūšos zoną.

Jei krantas smėlėtas - laivą dar galima išgelbėti. Tada jis visa eiga turi būti sukamas tiesiai į krantą. Visa įgula privalo dėvėti gelbėjimo liemenes. Laivui pasiekus pakrantės seklumas, juntami stiprūs smūgiai į dugną. Taip atsitinka dėl to, kad bangos jį kelia ir nuleidžia. Tačiau kai jau būna visai negilu, smūgiai liaujasi. Svarbu, kad pakrantės mūša neapverstų laivo. Jei, išmetus į krantą, iki sausumos liks didelis atstumas, pavojai nesibaigė. Geriausias plaukikas, apsivilkęs gelbėjimo liemenę ir turėdamas virvę, turi nusigauti iki kranto. Kiti įgulos nariai evakuojasi laikydamiesi virvės. Laivą palikti reikia kiek galima vėliau. Pasibaigus štormui, laivą vilkikas nutemps atgal į jūrą arba jį bus galima iškelti kranu į sausumą ir išvežti.

Gaisras

Labai karštą dieną užsidegė laivo variklių skyrius. Užsiliepsnojo laidų izoliacija, suminkštėjusi ir prigludusi prie variklio išmetimo vamzdžio.

Visą laivą užtvindė dūmai, bet suveikė automatinė variklio gesinimo sistema. Žmonės, patyrę pirmąjį šoką, atidarė variklio skyrių nuostoliams įvertinti, bet liepsna vėl įsiplieskė ir per dūmus buvo neįmanoma rasti gesintuvų ir užgesinti gaisro. Laivo savininkas pasakojo: „Viskas vyko labai greitai. Po dešimties minučių nuo gaisro pradžios mes jau buvome gelbėjimo plauste ir iš šono stebėjome, kaip ugnis niokoja mūsų laivą.“

Viršutinė rankena – gesintuvui variklio skyriuje, apatinė – variklio dekompresija.

Kokias klaidas darė žmonės ir ko mes galėtume iš jų pasimokyti? Įsiliepsnojus gaisrui laive, Visų pirma, užgesintą variklių skyrių galima atidaryti ne anksčiau kaip po 15 minučių. Visi įkaitę paviršiai turi atvėsti, kad liepsna neįsiliepsnotų dar kartą. Atidarius variklių skyrių anksčiau, duosime liepsnai daugiau deguonies, o išpurkštas gesintuvo mišinys bus išvėdintas. Antra vertus,

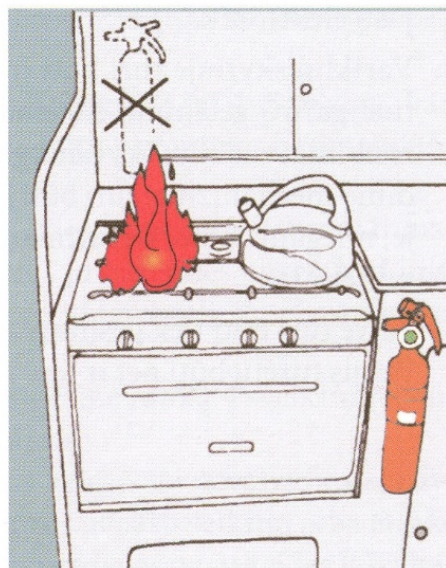
gesinama anglies dvideginiu, kuris yra nuodingas. Įeiti į variklių skyrių galima tik po 15 minučių nuo jo atidarymo. Jei tektų eiti į variklio skyrių, kad išgelbėtumėte ten likusį žmogų, stenkitės nepasilenkti žemiau nei būtina ir sulaukykite kvėpavimą. Anglies dvideginis yra nuodingas.

Jei teks pakartotinai gesinti variklių skyrių gesintuvu, pasilenkite prie grindų, praverkite variklių skyriaus duris, nukreipkite gesintuvo srautą ne į liepsnas, o į gaisro židinį. Neeikvokite gesintuvo turinio keliems trumpiems pliūpsniams. Paspauskite paleidimo mechanizmą ir neatleiskite, kol liepsna užges.

Kai variklių skyriuje kyla gaisras, nedelsdami išjunkite variklį. Degalų ir tepalų, galinčių palaikyti liepsną, padavimas bus nutrauktas. Taip pat variklių skyriuje nebus išsiurbiamas oras ir nesivėdins gesintuvo mišinys. Jei automatinė gesinimo įranga nesuveikia, įjunkite gesintuvą rankiniu būdu.

Trečia, nedelsdami pasinaudokite radiju ir išsiųskite Pan-Pan pranešimą. Jūsų radijo siųstuvo veikimo laikas ribotas, o tikimybė, kad jums prireiks išorinės pagalbos - labai didelė.

Ne tik variklio skyriuje gali kilti gaisras. Laivo virtuvė nemažiau pavojinga. Gali užsiliepsnoti dujos arba spiritas spiritinėje viryklėje. Kambuze turi būti nedidelis gesintuvas patogioje paimti vietoje bei audeklas, kurį užmetus ant viryklės būtų galima užgesinti liepsną. Ant lango prie viryklės nekabinkite lengvai užsiliepsnojančių užuolaidų.

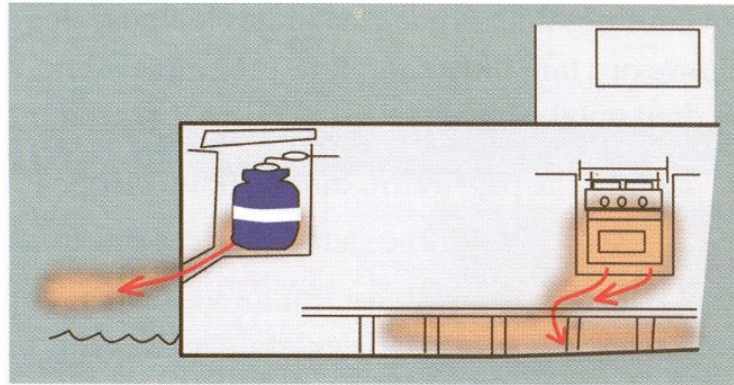
Gesintuvas prie viryklės turi būti lengvai pasiekiamas.

Gamtinės dujos ypač pavojingos laivuose. Jos yra sunkesnės už orą bei nuodingos. Susimaišiusios su oru tam tikru santykiu sprogsa savaime. Žinoma, laivuose yra prietaisai, skleidžiantys garsą dujų nutekėjimo atveju. Bet taip pat svarbu mokėti naudotis dujine virykle.

Todėl:

- uždarykite pagrindinį dujų baliono čiaupą iš karto, kai nesinaudojate virykle;
- dujų balionui skirkite vietą atskirame runde su ventiliacine anga žemiausioje jo vietoje;

- pajutę dujų kvapą, išvėdinkite visą laivą, taip pat ir triumo erdvę, pakelkite grindeles, atidarykite visus liukus, tegu oras cirkuliuoja laivo vidinėse erdvėse;
- periodiškai tikrinkite dujų žarnos sujungimus, patepdami juos muiliniu vandeniu ir stebėdami, ar nėra burbuliukų.

Dujų balionas turi būti atskirame skyriuje su ventiliacine anga.

Jei laikysitės šių paprastų taisyklių, tikiuosi, plaukiosite savo laivu ilgai ir patogiai.

Gaisrai gyvenamosiose patalpose kyla nuo užsiliepsnojusio medžio, popieriaus, medžiagos. Jie gesinami A tipo gesintuvais.

Žinokite, kur yra gesintuvas jūsų laive, kad galėtumėte jį surasti tamsoje. Bet dažniausiai gaisras laivo patalpose kyla tada, kai laive nieko nėra. Užsiliepsnoja palikti veikti ir perkaitę elektros prietaisai (šildytuvai, oro džiovintuvai). Nepalikite įjungtų elektros prietaisų, veikiančių nuo kranto elektros tinklo. Išjunkite masę išeidami ir atjunkite akumuliatorius nuo vidaus grandinių.

Gaisras denyje dažniausiai kyla pildant laivo valtelės degalų baką, taip pat gali kilti pildant pagrindinius degalų batus. Periodiškai tikrinkite pagrindinio degalų bako žiočių įžeminimą nuo statinių krūvių. Laidas privalo turėti patikimą kontaktą nuo bako žiočių iki įžeminimo plokštės.

Kaip galima išvengti gaisro?

1. Visos elektros grandinės privalo turėti saugiklius. Taip apsisaugoma nuo elektros izoliacijos sukeliama gaisro. Elektros grandinės gesinamos anglies dvideginio ir milteliniais gesintuvais. Putų gesintuvai sugadins jūsų elektroniką.
2. Variklių skyriuje turi būti įrengta automatinė gaisro gesinimo sistema, o papildomi rankiniai variklių skyriaus gesintuvų paleidimo mechanizmai turi būti įrengti vairinėje, miegamajame, viršutiniame denyje ir kokpite. Gesintuvai privalo būti anglies dvideginio ir milteliniai.
3. Laive turi būti tiek gesintuvų, kiek yra patalpų. Jūs neprivalote turėti gesintuvo laivo valtelėje. Bet jis turėtų būti net ir ten.

Suskystintųjų dujų įrenginiai nenaudojami kitokiose nei buitinės paskirties patalpose. Nė viena suskystintųjų dujų įrenginio dalis negali būti sumontuota mašinų skyriuje. Gali būti naudojamos tik patvirtintos 5 - 35 kg talpos suskystintųjų dujų talpyklos.

Suskystintųjų dujų tiekimo blokai turi būti įrengti denyje atskirai stovinčioje spintoje arba sieninėje spintoje, pastatytoje negyvenamosiose patalpose.

Suskystintųjų dujų tiekimo blokų spintos turi būti pagamintos ir pastatytos taip, kad talpyklų temperatūra negalėtų viršyti 50 °C.

Suskystintųjų dujų tiekimo blokai turi būti pastatyti taip, kad nutekėjusios dujos iš spintos galėtų patekti į atvirą erdvę be pavojaus, kad jos prasiskverbs į laivo vidų arba pasieks uždegimo šaltinį.

Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste draudžiama:

- **Gaisrines priemones naudoti ne pagal paskirtį.**
- **Naudoti atvirą ugnį laivuose, stovinčiuose arčiau kaip 100 metrų nuo laivų, vykdančių operacijas su degiomis medžiagomis.**
- **Laikyti laivuose pirotechnikos priemones ne tam skirtose vietose.**
- **Tiekti naftos produktus iš laivo į laivą, jeigu:**
- **laive arba tiekiančiame naftos produktus laive vyksta darbai su atvira ugnimi;**
- **šalia nesavaeigio laivo nėra vilkiko;**
- **naftos produktus norima tiekti per kito laivo korpusą.**